

Motion till riksdagen 2019/20:3591

av **Ali Esbati m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2019/20:150 Mer likabehandling och ett stärkt skydd vid utstationering

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning för resa, kost och logi vad gäller resan från utsändningslandet till Sverige ska få genomdrivas med stöd av stridsåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underrättelseskyldigheten även bör omfatta enskilda som mottar tjänsterna för privat bruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/957 av den 28 juni 2018 om ändring av direktiv 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster, ändringsdirektivet. Det föreslås ändringar i bl.a. lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare, lagen (2012:854) om uthyrning av arbetstagare och lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Förslagen innebär i huvudsak följande. Möjligheterna att reglera villkoren för utstationerade arbetstagare i kollektivavtal utvidgas. Den lön som får krävas ska inte längre vara begränsad till en minimilön. Vidare får fler villkorstyper än tidigare krävas med stöd av stridsåtgärder. Skyddet för uthyrda utstationerade arbetstagare utökas bl.a. på så sätt att likabehandlingsprincipen i lagen om uthyrning av arbetstagare ska tillämpas vid utstationering. Skyddet vid långvarig utstationering förstärks genom att samtliga arbets- och anställningsvillkor ska tillämpas på långvarigt utstationerade arbetstagare, med vissa undantag. Det föreslås också en skärpning av bestämmelserna om anmälningsskyldighet och kontaktperson i lagen om utstationering av arbetstagare. Slutligen föreslås en ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 30 juli 2020.

3 Vänsterpartiets ståndpunkt

Alla som arbetar i Sverige ska garanteras rimliga löne- och arbetsvillkor oavsett om de är bosatta i Sverige eller arbetar tillfälligt här. Principen om lika lön för lika arbete ska gälla alla arbetstagare på svensk arbetsmarknad. Utstationerade arbetstagare som utför samma jobb som en svensk arbetstagare ska ha likvärdiga löne- och arbetsvillkor.

På svensk arbetsmarknad regleras löner och villkor i kollektivavtal. För att uppnå likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare måste svenska arbetstagarorganisationer kunna kräva att svenska kollektivavtalsvillkor ska gälla fullt ut även för utstationerad arbetskraft, ytterst med stöd av stridsåtgärder. I dag saknar svenska arbetstagarorganisationer den möjligheten. Fackföreningarna kan endast kräva arbets- och anställningsvillkor som är begränsade till den s.k. hårda kärnan i EU:s utstationeringsdirektiv, vilket kan sägas motsvara de mest grundläggande överenskommelserna i kollektivavtalen. Det innebär att två personer som utför samma arbetsuppgift på samma arbetsplats kan få helt olika lön för samma arbete. Det skapar lönedumpning och osund konkurrens på svensk arbetsmarknad. För att det ska bli möjligt att kräva lika lön för utländska som för svenska arbetstagare som gör samma jobb krävs förändringar på EU-nivå.

Det s.k. ändringsdirektivet, som antogs i juni 2018, innebär att utstationerade arbetstagare i större utsträckning ska likabehandlas med inhemska arbetstagare när det gäller lön och ersättningar. Vidare innehåller direktivet bestämmelser om bl.a. utökat skydd för uthyrda och långvarigt utstationerade arbetstagare, tillgång till information om arbets- och anställningsvillkor och samarbete mellan myndigheter. Enligt direktivet ska medlemsländernas lagstiftning anpassas till de nya EU-reglerna senast 2020.

Regeringens proposition, som innehåller förslag till genomförande av ändringsdirektivet i svensk lagstiftning, är ett steg i rätt riktning. Förslagen stärker möjligheterna att uppnå likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare och ligger i linje med de krav som Vänsterpartiet tidigare har presenterat. Vänsterpartiet välkomnar därför regeringens proposition och anser att den bör bifallas.

I likhet med flera fackförbund anser vi dock att regeringens förslag inte är tillräckligt långtgående på flera områden. Utstationering utan att svenska villkor gäller fullt ut för alla som arbetar på svensk arbetsmarknad innebär alltid en öppning för att kunna ställa arbetare mot arbetare. Det är därför angeläget att systematiskt undanröja sådana risker.

I det följande lyfter vi fram ett antal förslag som syftar till att uppnå likabehandling mellan utstationerade och inhemska arbetstagare, stärka kollektivavtalens ställning, motverka social dumpning samt åstadkomma ordning och reda på svensk arbetsmarknad.

3.1 Ersättning för resa, kost och logi

Regeringen föreslår att kollektivavtalsvillkor om ersättning för utgifter för resa, kost och logi ska få krävas med stöd av stridsåtgärder vid utstationering. Detta ska dock endast gälla ersättning för utgifter som den utstationerade arbetstagaren har haft när han eller hon av yrkesmässiga skäl under utstationeringen reser till eller från den ordinarie arbetsplatsen i Sverige eller tillfälligt skickas därifrån av arbetsgivaren till en annan arbetsplats (s.k. sekundär utstationering) (prop. 2019/20:150, s. 52).

LO och Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) anser dock i sina respektive remissyttranden att även ersättning för resa, kost och logi vad gäller resan från

utsändningslandet *till Sverige* ska få genomdrivas med stöd av stridsåtgärder. Enligt LO och Byggnads är den svenska lagstiftaren inte förhindrad att kräva att en utstationerande arbetsgivare ska betala för en arbetstagares resa, kost och logi när arbetstagaren utstationeras till Sverige (s.k. primär utstationering). Att arbetsgivaren står för sådana ersättningar är en förutsättning för att det ska röra sig om utstationering över huvud taget. I annat fall har arbetstagaren själv flyttat till Sverige för att arbeta här, och inte utstationerats av arbetsgivaren. Så som regeringens förslag är utformat kan situationer uppkomma när en utstationerad arbetstagare står helt utan ersättning för dessa kostnader.

Vänsterpartiet delar dessa synpunkter. Det finns en påfallande risk för att oseriösa arbetsgivare utnyttjar ett sådant kryphål i syfte att pressa ner de utstationerade arbetstagarnas löner. Detta är oacceptabelt och torde också stå i direkt motsättning till intentionerna med ändringsdirektivet.

Fackföreningar måste kunna ställa krav på ersättning för resa, kost och logi även vid primär utstationering. En rätt till ersättning för resa, kost och logi vid primär utstationering motverkar social dumpning och underbudskonkurrens och är avgörande för att en utstationerad arbetstagare ska kunna få en skälig lön. Vänsterpartiet anser därför att lagstiftningen måste utformas så att svenska fackföreningar ska kunna kräva att en utstationerande arbetsgivare betalar ersättning för resa, kost och logi, minst enligt en nivå som motsvarar de faktiska kostnaderna, även vid primär utstationering.

Ersättning för resa, kost och logi vad gäller resan från utsändningslandet till Sverige ska få genomdrivas med stöd av stridsåtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Privatpersoner som mottar en tjänst ska omfattas av underrättelseskyldigheten

Regeringen föreslår att arbetsgivaren senast när en utstationerad arbetstagare påbörjar arbetet ska lämna dokumentation till tjänstemottagaren i Sverige som visar att en anmälan har gjorts till Arbetsmiljöverket. Om tjänstemottagaren inte får sådan dokumentation ska tjänstemottagaren underrätta Arbetsmiljöverket senast tre dagar efter det att arbetet har påbörjats. Om tjänstemottagaren är en enskild person som mottar tjänsterna för privat bruk, ska han eller hon dock inte behöva lämna någon underrättelse (prop. 2019/20:150, s. 118).

LO framhåller i sitt remissyttrande att underrättelseskyldigheten även bör omfatta enskilda som mottar tjänsterna för privat bruk. En stor andel av de utstationerade byggnadsarbetarna finns i den s.k. ROT-sektorn med privatpersoner som beställare. Behovet av underrättelseskyldighet är således stor även i denna sektor. Vänsterpartiet delar LO:s bedömning. Undantaget för privatpersoner riskerar att urholka poängen med regeringens förslag och lämna en lucka för utnyttjande av utstationerade arbetstagare.

Underrättelseskyldigheten bör även omfatta enskilda som mottar tjänsterna för privat bruk. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.3 Arbetsmiljöverkets uppdrag

Förslagen i propositionen påverkar, som regeringen också konstaterar, Arbetsmiljöverket. Det ges dels nya informationsuppdrag, dels utvidgade möjligheter att insamla villkor som ska gälla, dels utökade krav på tillsyn och myndighetssamarbete.

Regeringen bedömer, förvisso rutinmässigt, att eventuellt ökade kostnader för detta kan hanteras inom ramen för befintligt anslag. Arbetsmiljöverket är dock en myndighet som under många år har haft pressade villkor i relation till de stora uppgifter som myndigheten har och de stora förändringar som skett bl.a. genom just utstationering av arbetskraft, men också ren arbetslivskriminalitet. Från Vänsterpartiets sida välkomnar vi som tidigare nämnts många av förslagen i denna proposition, men vi ser därmed också ytterligare stärkta skäl till att myndigheten bör få ökade anslag. Vi kommer att återkomma med förslag i budgetsammanhang om inte regeringen hanterar frågan på tillfredsställande sätt.

Ali Esbati (V)

Ulla Andersson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Birger Lahti (V)

Lorena Delgado Varas (V)

Tony Haddou (V)

Ciczie Weidby (V)